

Efe Duyan (Turecko)

Básník, editor, architekt, narozen 1981 v Istanbulu, studoval architekturu a filozofii, přednáší dějiny architektury na istanbulské Univerzitě krásných umění Mimara Sinana. Vydal tři básnické sbírky: *Sıkça Sorulan Sorular* (Často kladené otázky), *Tek Şiirlik Aşklar* (Lásky na jednu báseň) a *Takas* (Výměna). Publikoval literárněvědnou studii o Nazımu Hikmetovi, nejvýraznějším představiteli turecké literární moderny. Působil jako editor v časopisech *Nikbinlik* (Optimismus) a *Sanat Cephesi* (Umělecká fronta), nyní je redaktorem časopisu *Çevrimdışı İstanbul* (Istanbul offline). O básnické tvorbě říká: „Jsem proti tomu, aby se z poezie dělala posvátná kráva. Někdy bývá vnímána jako cosi nedotknutelného, co má ve srovnání s jinými způsoby psaní zcela odlišnou podstatu. Z mého velmi osobního pohledu je poezie jeden z možných způsobů, jak vyjádřit sebe sama.“

výběr z básní přeložila Zuzana Gabrišová

Dělník, který najde svého syna v barikádě vojáků

moje hrdlo vyschlo
ale nezdá se, že by utichlo

moje hrdlo se zatvrdilo
nošením vyhlášek na stříbrných
podnosech

moje hrdlo je vystrašený provazochodec
neví, že na laně je možné stát
jen vypochoďováním
před barikádu vojáků

moje hrdlo je vyděšené k smrti
zatímco vojenské helmy
se vlní v naší vichřici

moje hrdlo je slepé
není to náhodou můj syn
skrytý za uniformou
mířící na mě puškou

moje hrdlo předhání mé nohy
řvouc jako tlupa dětí
zatímco skáču přes barikádu

s hrdlem doširoka rozevřeným
objímám svého syna

moje hrdlo je stažené
nechává si radost pro sebe

moje hrdlo je rozřáté
krev dalších pěti
z něj vytéká kolem

Jak byli čtyři dělníci propuštěni z eyüpské policejní stanice

zámek, řinčení, špinavě žluté světlo.

jak byste popsal ty uvnitř?

- a) během čekání v cele udržují své košile čisté
- b) projíždí si vlasy rukama plnými lítosti
- c) ví, že všechno by bylo lehčí, kdyby se vzdali svého přesvědčení
- d) všechno uvedené výše

deset tisíc let, mnoho desetiletí, do včerejška.

pokud věříme učebnicím historie, tak:

- a) se vyhýbali očima sobě navzájem
- b) po zastrašení se z nich stávali práskači a krysy
- c) přes svůj strach se stali inspirací pro legendární hrdiny

venku před policejní stanicí netrpělivý šepot.

dav se zdál jiný: proč?

- a) konal se velmi neobvyklý festival
- a) kolovala historka, že králi někdo nakopal zadek
- a) někdo zmínil zbabělého lva ze země oz
- a) prsty luskly předtím, než začal tanec

co bylo dál?

- a) jejich pouta odemkla chytlavá fráze, kterou málokdo zná
 - b) na jejich čistoskvoucí košile bylo přišito nové jméno
 - c) nebo, a to se stalo ve skutečnosti
- rozptýlili se zpět do otrávených ulic Istanbulu

Podobnosti mezi revolucemi

ani revoluce
jako velkolepé plány
nemůžou být zosnovány do detailu

jako přesné vlaky
nabízejí mír
a jakmile se rozjedou, už se neohlížejí

jako sebevražda
při každé příležitosti
stvrdí mezi námi pouto, jež neumím pojmenovat

jako blízcí přátelé
se hodí i k zakrývání našich chyb

jako batolata výskající radostí
se nikdy neunaví

jako já
nemají – ve skutečnosti – rády davy

jako my všichni
lžou, že chcou to nejlepší pro všechny

jako všichni bohové
jsou si jisté, že svět mohou stvořit za pár dnů

jako vztahy
jejichž jsi najednou otrokem

jako ženy
můžeš jen předpokládat, že jim rozumíš

jako milenka
můžou tě jen zklamat

jako platonická láska
jsou i přes to všechno krásné

Pohřbená historie bídy

Proč mumlám tahle slova?
Procházejí kolem městských hradeb
nehvzdám si, protože vím, že stárnu
a na osamělost můžu odpovědět jen osamělostí.

Jaký to byl čas začátků a netrpělivosti
když se svět ladil podle našich kroků.
Teď, v téhle záplavě soucitu
do sebe vrážíme jako poletující mračna prachu –
učedníci z vrakovišť roztroušení
do křivých uliček, nic víc...

Zůstaly na mechem porostlých zdích Byzance
nebo unavených římsách Topkapı
stopy našeho dětinského světa?
Nebo v historiích rybářů vyznamenaných příběhy
a zapomenutých kameníků?

A teď tady zamračení automechanici
uchovávají pach dějin
syrovou pravdu bídy – a nabízejí ji
zdvořile svými promaštěnými
rukavicemi.
Pamatuj si to, říkám, pamatuj
aby ti věřili.

Proč to říkám?
Krmíme se zapomněním v temných uličkách

protože stejně jako střídáním ročních období
prošli jsme nájezdy, migracemi, invazemi a spaseními
a nikdy už nenajdeme květinu, kterou jsme zanechali
kdysi na náhrobku sultána
postaveném na hrobě jiného království.

Mravenčí shon

konec světa je blízko
a tenhle příliš ostrý jihozápad'an
se nám opírá do tváří a způsobuje
migrénu

občas se naše sny splní
zanechávající na holenní kosti rýhy
hustý modrý hnis rozpouští stehy a kape
jako by uvnitř škrábala kočka, která chce
abys otevřel okno

jako nějakou rozpustnou tabletu
než jdu spát, házím všechny svoje
myšlenky
na revoluci do vody

z nějakého důvodu opravdu miluji Tezi o Feuerbachovi
později nacpu sny, které si chci
pamatovat
do láhve s vodou

pozoruju mravence, jak zběsile
pospíchá, dělá si poznámky
na dlouhou řeč
kterou zamýšlím přednést
až konec světa dorazí
jako jestřáb
jehož srdce se právě zastavilo
a on přesto ještě chvíli plachtí vzduchem

Kdyby jen

kdybychom jen mohli –
nebe a peklo
s sebou nosíme jako švýcarský vojenský nůž

kdybychom jen mohli –
naši zákeřnou povahu
kterou jsme připodobnili soucitu pomocí výroků a speciálních efektů

kdybychom jen mohli –
lenost
obklopující pěkné myšlenky
poté co je potopí do vody s čisticím prostředkem

kdybychom jen mohli –
naši dobrou vůli
ocelovými kleštěmi

kdybychom jen mohli –
tíhu
osamělých nocí
stejně jako těch s někým

kdybychom jen mohli –
katastrofy
způsobené bláznivou zamilovaností v mezích logiky

kdybychom jen mohli –
zříčené zdi pohanských chrámů
přes které běžíme zatímco
se milujeme

kdybychom jen mohli –
naše dětství
jako levný dárek
s nalomeným okrajem

kdybychom jen mohli –
zkázu
způsobenou vzdychači, zatímco nás utěšovali
konkrétními příklady

kdybychom jen mohli –
všechny životy
ve stejný moment

kdybychom jen mohli –
všechny starosti
bez čekání na velkou revoluci

kdybychom jen mohli –
zažít všechny smrti
jednu po druhé a osobně

kdybychom jen mohli –
samu nesmyslnost
žiletkou

kdybychom jen mohli

Struktura oka

moje oči
dávají jména
všem skvrnkám na tvé kůži
jako dávní astronomové
zkoumají, co všechno mohou připomínat

s úctou se klaní
před každou změnou barvy
na tvém těle

svými řasami
vpíjí pot ze tvých zad
a snaží se ho napěchovat do láhve

aby ho mohly přidat ke svým bělmům pak se ponořit
do tvých
a proplavat
světelné paprsky
prosáknout

do tvé rohovky
a zaznamenat, co jsi viděla
všechno to promítnout na obrazovku na zdi

a jít
tě políbit
na tvé slepé místo

Mezi tebou a mnou

listy omanu
které jsme zasadili, jež uvařené
a vypité způsobují dočasnou slepotu
už vyrazily

mezi tebou a mnou
dva olivovníky připravené jeden druhého zabít
zpod příkrývky
obtáčí kolem sebe kořeny

mezi tebou a mnou
vzdálenost dechu
s velkým popraskem mizí

mezi tebou a mnou
zápach jódu prosakující cementovým prachem
nás vleče za ruce

mezi tebou a mnou
malátnost neděle
naladí všechny ostatní dny

mezi tebou a mnou
sklenice ouza bělajícího se na ledu
když se uklidňujeme, že
život je vskutku krátký

mezi tebou a mnou
čas, který je jenom náš
se občas kácí smíchy k zemi

mezi tebou a mnou
beze slova varování
jako nějaká nepřípadná píseň začne ticho

prázdnota mezi tebou a mnou
nepropustí zvenku ani paprsek světla

nezobrazí nic, jen tlukot srdce
a oba nás budí s rozedněním

prázdnota mezi tebou a mnou
se rychle dozví o všem
co je mezi tebou a mnou...

Call centrum

dobrý den
pro den, kdy jste ve škole poprvé potkali kamarády
vytúkejte své šťastné číslo
pro čas, kdy jste neúnavně běhali po hřišti
vytúkejte všechna čísla v libovolném pořadí
pro zamlžená okna mastných lžic
vytočte rok poslední dovolené s rodinou

každý má momenty, za které se stydí
nikomu neříkejte čísla, která jste si pro ně vybrali
pro čaj a poğaçu k snídani na
univerzitním dvorku
položte sluchátko a vyjděte na balkón
pokud si chcete stěžovat na zběsile letící čas
prosím, silně zmáčkněte tlačítko
pokud jste si uvědomili, že si skoro nepamatujete dědečka
podívejte se do zrcadla

pro pach zaprášených knih v antikvariátech
vyslovte třetí písmeno ze jména negramotného dělníka
pro krejčího z vašeho sousedství, kterého našli mrtvého, jen v cárech
prosím, nezavěšujte
pro ten neočekávaný moment
kdy jste se ve spánku dotkli ženské šíje
vytácejte po zaznění zvukového signálu to stejné číslo znovu a znovu

den po rozchodu
si do sešitu stokrát napište
„už se nikdy nezamiluju“

Túúút

Zrusivělá láska

říkám ti medovská
copak jsme se neučili lásce z ruských románů

první noc, kdy jsi spala vedle mě
je v mé mysli vepsaná klínovým písmem
ne, ne, jako jeskynní malba

nejdřív tě nechám chvíli čekat
odpuť mi to

už nějakou dobu mlčím tvé jméno
nevíš proč

šála, kterou jsi pletla, zůstala zpola nedokončená
nech ji být do další zimy
aby tvá osamělost byla také jen poloviční

to zelené jablko, které jsi mi jednou ráno dala
ať je naším tajným heslem

a nech si dorůst obočí
to předstírání mě děsí
stejně jako v architektuře a poezii

tvé nohy jsou plné ran z dětství
milujeme se v poklusu

milujeme jeden druhého
trpěliví jako růst tvých vlasů

ale já si ještě stále pletu
zdrobnělá jména v ruských románech

Realita

každé ráno
žehlím vzpomínky na starou lásku
jako by to byl mravní zákon

a pokládám sám sobě
tu stejnou dětinskou otázku

nechávám
si tvoje fotky po ruce, cizí
na modrém prostěradle jako piráti
na tichém modrém jezeře

můj život je
zaseknutá křížovka
jako třetí a poslední noc
v Bílých nocích

někdy se potkáme –
pořád nosíš ten stejný hnědý svetr
když jsem tehdy bloudil okolo jako ztracené dítě
vzala jsi mě do jedné z uliček na Istiklalské třídě
samozřejmě jsi mě nevzala za ruku

když jsme toho podzimního dne
dopili v kavárně čaj
oběma se nám ulevilo
protože jsme vůbec nemluvili o sobě

tušil jsem to
realitu můžou zmírnit jen kopretiny
které jsem ti nikdy nekoupil
a teď právě
začíná první déšť
podzimu.